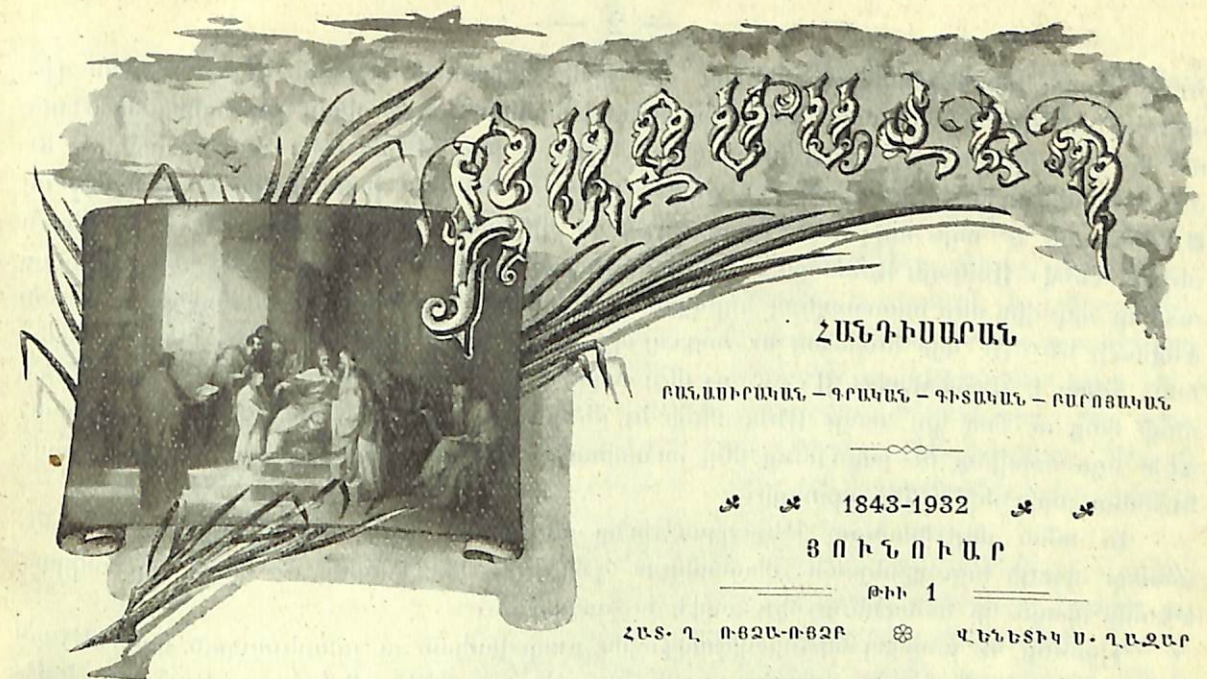


Տոպաձեան Յ. — Շարլ Տիլ անդամ	144	— Լէոնարդոյ տա վինչիի մէկ գործը	361
Վենետիկոյ Միւիթ. Հայկ. ճեմարանին	189	հայու մը սեփականութիւն	
— Միւիթար և իր գործունէութիւնը (բա-	190	Ռ. Փիլիպպոսեան. — Ս. Մակարայ վա-	546
նախօսութիւն Բժ. Թորգոմեանի)		նուց «Միւիթարայ բլուր»ը կ'ողջունէ Ս.	
Գլոտ Ալեկ. — Սեւրի Հայկական վար-		Ղազարու կղզին (հաւակատիք կոթողին ի	
ժարանին մէջ («Ordre» թերթէն)	191	պատիւ Միւիթ. Աբբաճոր)	
Տոպաձեան Յ. — Տանդէ (բանախօսու-			
թիւն Գեր. Հ. Թորոսեանի)		ԿՈՐ ԲՆՏՐՈՂԹԻՆԻՆԻՆ	



**ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ**

**ԻՆՆՍՆԱՄԵԱՅ "ԲԱԶՄԱԿԵՊ" Ի**

**ՄԱՂԹԱՆՔՆ ՈՒ ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՄԱՆՈՐԻ ԱՌԹԻՒ**

**ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ**

ՈՐՊԵՍ հինաւուրց կաղնի որ ամէն գարնան նոր կեանքով ու նոր ոգեւորութեամբ կը շարունակէ իր հովանին սփռել իր շուրջը՝ «Բազմավէպ» 1932 ի խորհրդաւոր Ամա- նորին իր գոյութեան իննամեորդ տարին թեւակոխելով՝ իր սիրելի Ազգին կը մատու- ցանէ հոգեխառն ողջոյն ու մաղթանքը, ըլլայ անոնց որ Արարատի մօտ կը տաւաղին ու օրէ օր նոր կարաւաններով կ'աճին՝ դարաւոր յոյսերու փծիծն ողջունելով, ինչպէս անոնց որ պանդուխտ ու վտարանդի, ցուպ ի ձեռին, հայրենի կարօտը սրտերնուն, արցունքոտ աչքերով կը պայքարին կեանքի եւ մահուան հակառակական կռուին մէջ ազգային դրօշն ու անունը կենդանի պահելու մեծ զոհողութեամբ:

Հարկ մը կայ պատկերացնել դարաւոր կեանքի մը ապրումն ու գործը: — Իննսուն տարիներու հունձքը թող պատմէ՝ թէ ո՞րքան լոյս սփռած է «Բազմավէպ» հայ մտքին, ո՞րքան հուր վառած է հայ սրտին մէջ հանդէպ գեղեցկին, հանդէպ բարին, հանդէպ այն ամէն գիտութեան եւ ուսումնասիրութեան որ կը ձգտի վերապրեցնել մեր սե- րունդներուն մէջ մեր Հայրերու կրօնքի եւ Հայրենեաց հոգին, անոնց սքանչելի լեզուն, փառապանծ պատմութիւնը եւ թանկագին գրականութիւնն ու գեղարուեստի նմոյշ- ները, որոնցմով մեծ եւ անմահ կը զգանք մենք զմեզ եւ այդպէս կը զգան զմեզ նաեւ ամէնէն քաղաքակիրթ ազգերը:

Ի հեճուկս ժամանակի աւերածներուն, քաղաքական ու ընկերական յեղափոխու- ւթիւններուն «Բազմավէպ» կը շարունակէ անվանդ իր սրբազան առաքելութիւնը, եւ ո՞րքան սփոփանք եւ գոհունակութիւն իր յետադարձ ակնարկին մէջ, երբ կը տեսնէ

ԲԱԶՄ. ՅՈՒՆՈՒՐ 1932



շուրջ դարու մը համայնապատկերին մէջ իրմէ սփռուած այնքան լոյս, այնքան գիտութիւն ու կրթութիւն ազգին մէջ, այնքան գիտական ու կրթական գործակիցներ ճնշած ու մեծցած իր շուրջը, որոնց կարապետն եղած է ինք եւ առաջին դաստիարակը, եւ մեր ժողովուրդին՝ ինչպէս ամէնէն բարձր նոյնպէս ամէնէն խոնարհ խաւերուն մէջ ալ թափանցած է՝ նոյն ազգանուէր ոգւով, նոյն վերածնութեան սրբազան եւ աննկուն սեւեռումով։ Սակայն Ամանորի սեմին վրայ երջանկութիւն մաղթելէ առաջ շատ արցունք ունինք սրբելիք մեր տառապեալ եղբայրներէն․ անոնք հաց կ'ուզեն, անոնք կրթութեան ունինք սրբելիք մեր տառապեալ եղբայրներէն․ անոնք հաց կ'ուզեն, անոնք կրթութեան ունինք սրբելիք մեր տառապեալ եղբայրներէն։ Ո՛չ որք, ո՛չ մէկ ազգ մեր ցաւը կ'իմանայ, ո՛չ մէկ պետութիւն նալ, հարկ է գործակցիլ։ Ո՛չ որք, ո՛չ մէկ ազգ մեր ցաւը կ'իմանայ, ո՛չ մէկ պետութիւն մեզի հաց ու հող կու տայ։ Մենք մեզի եւ մենք մեզմով միայն․ այս է իրականութիւնը, գէթ այս սորվինք եւ ըմբռնենք մեր յուսախաբուածիւններէն որոնք շատ ու շատ եղան եւ շատ արիւնեցին մեր սրտերը։

ԵՆ ահա մեր համեստ թելադրութիւնը մեր սիրելի Ազգին, մեր հեռավոր ու մօտաւոր սիրելի եղբայրներուն. միանանք ու գործենք. միոթեամբ եւ համագործակցութեամբ միայն կը կանգնենք մեր ազգն ու ապագան:

Դիտենք եւ խորհրդածենք միջազգային քաղաքական ու տնտեսական կացութեան վրայ. հզնաժամ մին է, անաւոր, որմէ կը դողան ամէնէն մեծ պետութիւններն իսկ :

[illegible]

Ինչպէս լոկ հայ արիւնի գնով ծնաւ մեր փոքրիկ Հայաստանը, այնպէս մեր ազգայնական զորքերը զոհաբերութեամբ միայն պիտի ապրի եւ բարգաւաճի. ասոր վրայ պահ մը տարաւ ու զոհաբերութեամբ միայն պիտի ապրի եւ բարգաւաճի։

Բայց ի՞նչն է որ կը խափանէ մեր միութիւնն ու գործակցութիւնը,  
կը վտանգէ մեր ապագան:

— Շահախնդիր կամ եսամոլ ազգասիրի ունենալը, գրեթե հանցագործություն է։  
Բայց նաև հարկավոր է հասկանալ, որ մեր պատմության մեջ այդպիսի դեպքեր են եղել։

\*\*\*

Եւ ամէնէն առաջ շէշտենք մեր ազգասիրողութեան ուղիղ եւ գործնական իմաստը: - Մեր լեզուն, մեր պատմութիւնն ու գրականութիւնը մշակել, ճշտելիլ անոր, անով եւ անոր մէջ շաղել ու թրծել մեր սերունդները, նախանձախնդիր հայ սրբութեանց ու աւանդութեանց անաղարտ պահպանութիւն, այն ամբողջական աւանդին զոր ժառանգած ենք մեր հայրերէն՝ իրենց արեան եւ մարտիրոսութեան անճիջելի կտակով:

Ահա այս է որ մեր ազգասիրուծիւնը պիտի կազմէ։ Հետեւեալքար դառնցանք իր  
Թեան դէմ՝ մեր սերունդներուն օտար կրթութիւն տալը․ անով անժառանգ կը թողունք  
ազգը, անով կը թունաւորենք հայ կեանքը մատաղ սերունդին մէջ, որ այլեւս կ'օտա-  
ւանայ, կը նեղանայ, գուցէ եւ կ'ատէ․ ու այս՝ դառն եւ տխուր չէ՝ մահուան պէս։

Ազգի եւ Հայրենիքի զգա-

Բայց մինձէ հաճիկ է բացատրել երկար ԽԵՐԻՄԻԱՆԻ

— 3 —

ցումը, ինչպէս ընտանիքինը. ու կրօնքն է որ ազգն իբրեւ մեծ ընտանիք մը կը ֆանջնայ ու կ'օրհնէ անոր գլուխը, անոր կազմը, կ'աղօթէ իշխանին՝ ինչպէս հպատակին համար:

Եւ հայրենիքէն անբաժան են սուրբերն ու դիւցազնները որ զանի պաշտպանած են, անոր համար վաստակած ու մեռած են. ու իրենց հետ նուիրական են ըրեր հողն ու քարը, տաճարն ու դարպասը, քաղաքն ու աւանը: Հոն են դիգեր կրօնքի եւ գիտութեան յուշարձաններ, աւելի սերունդներու սրտերուն մէջ քան թէ թուրքի եւ քարի վրայ: Եւ դեռ կան որ անգիտակից են կամ պիղծ կը համարին Աստուծոմէ եւ մարդերէն սրբագործուած հայրենիքն ու ազգը: Գաղութներ ունինք ուր յամօթ իրենց բարեկեցիկ վիճակին, ազգային կեանքն ու գրականութիւնը, շարականն ու երգարանը լուռ են. ու սերունդը կարծես հետզհետէ խորթ կը դառնայ ազգային տեսակէտով. եւ անաօտարացման, այլասերման, մէկ խօսքով մահուան վճիռը անոնց: Ամերիկահայը Տիգ չի խնայեր, սակայն իր վիճակը ճակատագրական է. մինչ Եգիպտոսի մէջ շատ տեղեր ցեղային զգացումի դրժում մը կայ որուն դէմ կը բողոքէ ամէն հայ:

Յանուհն Մահմետի այնքան խանդավառութիւն կը ստեղծուի միութեան ու գործի՝ ուրիշներուն մէջ, միեմէ հայը այնքան վաճի է որ չխանդավառուի յանուհն իր Հայկին ու Գրիգորին: Օտարին տուած գումարին կէտով գոհ պիտի ըլլայ հայ վարժարանը եւ իր ծոցին մէջ լաւագոյն կրթութիւն եւ ընդարձակ գիտութիւն մը պիտի տայ. հմայք մըն է լոկ, մանաւանդ թէ պատրանք՝ օտարին անուհը. թողունք մահացու վնասը:

Սեր գաղութներն երբ պիտի ըմբռնեն այս յայտնի հշմարտութիւնը . ինչո՞ւ սնանկութեան դատապարտել հայ վարժարանները . Սիւրիոյ մէջ աղէտալի է կացութիւնը , հայ մանչերու եւ աղջիկներու վարժարաններ ցաւով կը դիտեն օտարամիլութիւնը որ ընդ փոյլ ազգութեան կը յանգի :

Հայ ծնողներ, մեր նախնադասներուն սէրն ու արիւնի կտակը մի դըժէք. հայ վարժարանը հայ հայրենիքի խորանն ու սրբարանն է. հոն պիտի սորվին ձեր զաւակները իրենց կրօնըն ու հայրենիքը. եւ իրենցմէ կը սպասէ հայրենիքը իր կեանքն ու ապագան:

\* \* \*

Մեր ազգին մեջ ուրիշ խորագոյն վերք մ'ալ ունինք. կուսակցական պայքարը: Սխալ չհասկնանք. ո՛չ անհատի եւ ոչ ո՛ր եւ է խմբաւորումի ազատ խոհն ու խօսքն է որ կ'ուզենք մերժել: Մանաւանդ թէ խմբաւորումները իրենց զանգուածի լոյսով՝ համաստեղութիւններն են հասարակաց երկնքին, կենսունակ եւ բարդ ուժերը հայրենիքին. որոնց իւրաքանչիւրը ընդէս մասնագէտ հասարակաց ծրագրի մաս մին է որ կը մշակէ:

Բայց տարաբախտորեն այսպես չին եւ այսպես չեն գործեր մեր կուսակցութիւնները. հանապազօրեայ թշնամանք հայ լրագրութեան էջերուն մէջ. կռիւ եւ արիւն փռւոցներուն վրայ. եւ այդ ամէն բան զարհուրելի է հայութեան համար, պառակտելով, քայքայելով մեր շինով ամէն օր: Զգուանք եւ արցունք միայն կ'արժէ այդ ամէնը:

Ինչո՞ւ եպերենք կուսակցութիւն մը որ գաղութին մէջ հայրենասիրութիւնը կը հրաւիրէ, հայ գրականութիւնը կը մշակէ. ինչո՞ւ չար մեկնուի ժողով մը, հանգանակութիւն մը, երբ մեր թշուառներուն համար է: Քաջալերենք հայրենասիրութիւնը, տարածենք գութի զգացումն եւ գործը. բայց ոչ ամբոխավարութիւնն եւ ոչ բռնաբարութիւնը:

Ինչո՞ւ, ի հակառակէն, նախատեղ որպէս յետադիմականներ՝ զանոնք որ համե-  
րաշխութեան ծրագիր կը մշակեն, կամ զանոնք որ ժողովրդական կեանքի ուրիշ ծրա-  
գիւններ կամ ասպարէզներ կը թելադրեն: Կարելի է վիճիլ ու փաստել, առանց վիրա-  
ւորելու, առանց չարաչար մեղմելու:

ԿՈՆՍԱԽՈՍԿԱՆ ԵՐԽՈՆԵՐՈՆ ԺԵՋ ՍԵՆԱԳՈՂՈՒՆ Է ԱՅՆ ՈՐ ԿՐ ԵՐԱՆՈՒՄԻ ԽԱՅՏԱՌԱՎԵԼ





